

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2022.3.08>
CZU: 37.015(478)

EDUCAȚIA ARTISTICĂ ȘI EVALUAREA ÎN SISTEMUL EDUCAȚIONAL NONFORMAL DIN REPUBLICA MOLDOVA¹

Gheorghe NICOLAESCU

cercetător științific,

Institutul de Științe ale Educației

ORCID iD: 0000-0003-4917-1305

Rezumat. În Republica Moldova, educația muzicală și artistică se desfășoară atât în cadrul învățământului general (primar și gimnazial), cât și în cadrul învățământului artistic nonformal. În perimetrul acestui articol, ne propunem să abordăm aspectele evaluării activităților artistice individuale și de grup, evaluarea performanțelor elevului, elementele și etapele procesului de evaluare, demersurile care pot ameliora activitățile evaluative în sistemul de învățământ nonformal (Școala de Muzică, Școala de Arte, Școala de Arte Plastice)

Cuvinte-cheie: evaluare, învățământ nonformal, învățământ artistic, criterii de evaluare, principii de evaluare, etape ale procesului de evaluare.

ARTISTIC EDUCATION AND EVALUATION IN THE NONFORMAL EDUCATIONAL SYSTEM OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Abstract. In the Republic of Moldova, music and arts education takes place both in general education (primary and secondary) and in nonformal arts education. In the perimeter of this article, we aim to address the aspects of evaluating individual and group artistic activities, evaluating student performance, elements and stages of the evaluation process, steps that can improve evaluation activities.

Keywords: evaluation, nonformal education, artistic education, evaluation criteria, evaluation principles, stages of the evaluation process in the non-formal education system (School of music, School of Arts, School of Plastic Arts).

Prin vigoarea și adaptabilitatea sa, societatea modernă în care deschiderea spre inovații solicită un model nou al personalității umane e capabilă să facă față cerințelor secolului XXI. În acest context, educația artistică devine imboldul progresului social, ce solicită noi abordări și valorificări ale științelor pedagogice și psihologice în scopul formării generației tinere, capabile să asigure un nivel sporit de bunăstare a vieții, o interacțiune socială amplificată și condiții optime pentru dezvoltarea umană.

Din punct de vedere socioeconomic și cultural, într-un spațiu și timp determinat, educația artistică în colectivitatea postmodernă constituie resursa strategică a dezvoltării comunității. Aflată în continuă schimbare, societatea este determinată de creșterea exponențială a informațiilor, de progresele avansate ale științei și tehnologiilor, de dinamismul

accelerat al vieții sociale, de democratizarea învățării, de creșterea nivelului de aspirație spre cultură și educație, de utilizarea cât mai plăcută a timpului liber – toate generând noi solicitări față de educație, unde omului îi revine calitatea de receptor al acțiunilor educative.

Educația artistică în școlile de muzică/arte și arte plastice din Republica Moldova își are scopul esențial – educarea, dezvoltarea și formarea profesională a personalității artistice a copilului. În actualele condiții socioeconomice, educația artistică întâmpină anumite dificultăți, neavând suficiente pârghii de dezvoltare. Cadrul legal nu reglementează suficient activitatea educației în învățământul artistic, în cel de specialitate. Nu există un document amplu și complex, realizat de o echipă de profesioniști, specialiști în domeniu, care ar plasa în prim-

1. Articolul a fost elaborat în cadrul proiectului *Cadrul conceptual, metodologic și managerial al educației nonformale în Republica Moldova*, cifrul: 20.80009.0807.23

plan problemele actuale ale domeniului și soluțiile de redresare. De asemenea, un aspect important îl reprezintă și recomandările care stau, deja, la baza reformelor în acest domeniu și, respectiv, la elaborarea documentelor de politici menite să impulsioneze dezvoltarea educației artistice atât formale, cât și nonformale.

Această constatare a fost posibilă grație proiectului „Educația artistică în țările CSI: dezvoltarea potențialului creativ pentru secolul XXI”, realizat cu suportul Biroului UNESCO de la Moscova și Fondului Interstatal de Colaborare Umanitară a statelor-membre ale CSI [8, p. 130].

Evoluția educației și învățământului nonformal (extrașcolar) în Republica Moldova circumscrie primele instituții apărute inițial, în perioada anilor 1950, ca bază pentru activitatea instructivă a organizațiilor de copii și tineret, transformate, prin anii 1970, în instituții extrașcolare cu funcții instructiv-educative, metodice și organizatorice. Unitățile în cauză s-au afirmat ulterior ca parte integrantă a sistemului actual de învățământ. În ultimele decenii, educația și învățământul artistic nonformal se realizează și în instituțiile extrașcolare publice: școli de muzică, școli de arte și școli de arte plastice.

Una dintre principalele priorități de politică pe termen mediu este diversificarea și intensificarea educației și învățământului nonformal, în contextul elaborării și implementării programului național pentru educația extrașcolară, orientată spre realizarea funcției de dezvoltare a vocației, creativității și a spiritului antreprenorial al tinerelor generații. Prin natura și specificul său, educația și învățământul artistic nonformal atestă însușiri proprii, printre care: varietatea formelor de organizare și a conținuturilor; diferențierea activităților etc., poziționate de satisfacerea educației prin influențe formative și perspective transdisciplinare.

Cadrul normativ al Învățământului artistic nonformal în Republica Moldova este reprezentat prin: Constituția Republicii Moldova (1994); Codul Educației al Republicii Moldova (2014); Regulamentul-tip al instituției artistice extrașcolare (2011), Cadrul de Referință (2020) și Curriculumul Modular (pe profiluri) (2021).

Secolul XXI a marcat evoluția conceptelor de educație formală și nonformală, aflate tot mai frecvent în centrul discursului educațional internațional. În plan european, inițiativa promovării activităților educative extrașcolare aparține Consiliului Europei prin Comitetul de Miniștri, care și-a concretizat de-

mersurile prin recomandările adresate în acest domeniu statelor membre. Cel mai relevant document îl constituie Recomandarea din 30 aprilie 2003, care menționează direcțiile de acțiune referitoare la recunoașterea statutului echivalent al educației nonformale cu cel al educației formale din perspectiva contribuției egale la dezvoltarea personalității copilului și a integrării lui sociale. Astfel, s-a accentuat: Profilul de formare reprezintă o componentă reglatoare a Curriculumului Național. Acesta descrie așteptările exprimate față de elevi la sfârșitul învățământului obligatoriu și se fundamentează pe cerințele sociale exprimate în legi și în alte documente de politici educaționale, precum și pe caracteristicile psiho-pedagogice ale elevilor [2, p.19].

Învățământul artistic nonformal se realizează în afara programului și activității școlare prin activități complementare procesului educațional, desfășurate în instituțiile de învățământ și are menirea să dezvolte potențialul cognitiv, afectiv și acțional al elevilor și tinerilor, să răspundă intereselor și opțiunilor acestora pentru timpul liber.

În Republica Moldova activează 112 instituții de învățământ artistic extrașcolar: Școli de Muzică, Școli de Arte și Școli de Arte Plastice. Acestea contribuie la dezvoltarea capacităților și aptitudinilor generației tinere în domeniul artelor, la familiarizarea acestora cu genurile de artă. Totodată asigură integritatea și continuitatea procesului de instruire artistică a muzicienilor, artiștilor plastici, artiștilor de balet, artiștilor de teatru, meșterilor de artă tradițională și contemporană etc.

Având menirea educației artistice a tinerei generații, în instituțiile nominalizate, profilurile se studiază în baza Planului-cadru, aprobat de către Ministerul Educației și Cercetării [9], conform domeniilor artistice și specialităților studiate. Conform Planului-cadru, elevii frecventează ore individuale și de grup, după cum urmează: *Ore individuale*: Instrument muzical special și auxiliar, canto și arta vorbiri; *Ore de grup*: ansamblu coral/instrumental; colective artistice: cor, orchestra de cameră, orchestra de instrumente electronice, orchestra de jazz, orchestra de instrumente populare, orchestra de instrumente aerofone și percuție, discipline muzical-teoretice; discipline la arta dramatică, arte vizuale și arta coregrafică [idem. p.4].

Competențele transdisciplinare pentru profilul Arte (Școli de Arte/muzică și arte plastice) vizează următoarele aspecte primordiale:

1. Practicarea capacităților și abilităților artistice sub diverse forme și activități, manifestând potențial uman creativ, sensibilitate, implicare și inițiativă.
2. Transferarea achizițiilor artistice dobândite în cadrul activităților extrașcolare spre realizarea vocațională individuală, consemnând traseul de dezvoltare a persoanelor prin învățare și muncă, în funcție de specificul cerințelor și așteptărilor socioeconomice ale domeniului artistic și mediului de viață.
3. Explorarea tendințelor de autocunoaștere, autoinformare, autoformare, autopromovare și autodeterminare personală în domeniul artistic practicat, asigurând prin propriile posibilități și capacități o ofertă vocațională de calitate.
4. Aprecierea și gestionarea fondurilor, produselor din domeniul artistic, dând dovadă de abilități ale unui creator/consumator fidel și elevat, capabil să contribuie astfel la sporirea prestigiului profesiilor artistice/culturale, promovarea și valorificarea întregului patrimoniu artistic la nivel local, național și universal.
5. Valorificarea domeniului artistic în spațiul social, cultural, artistic și informațional, manifestând compatibilitate cu profilul ales și asigurând auto-modelarea conștientă a personalității.

În activitatea de evaluare a rezultatelor învățării la disciplina școlară Educația Muzicală (gimnaziu) [5, p. 23], obiectivele de referință, specificate în matricea de evaluare prin competențe, au devenit descriptorii de performanță, fiind exprimați prin verbe la modul indicativ. Cu ajutorul lor se verifică gradul de realizare a obiectivelor de referință. Descriptorii de performanță indică trei niveluri de atingere a obiectivelor stabilite în curriculum, devenind criterii de apreciere prin trei calificative care asigură promovabilitatea: *suficient*, *bine*, *foarte bine*, care corespund unui anumit domeniu standard de eficiență pentru două competențe specifice. Pentru evaluarea rezultatelor obținute de către elevi se aplică probe prin care e posibil de a măsura:

- performanțele atinse de elevi în formarea competențelor prevăzute de curriculum și specificate în matrice și în descriptorii de performanță;
- gradul de însușire a conținuturilor de învățare prevăzute de curriculum.

La selectarea probelor de evaluare se stabilesc:

- competențele și conținuturile care se evaluează;
- obiectivele de referință și descriptorii de performanță corespunzători;

- tipurile de itemi adecvați obiectivelor evaluate;
- modul de evaluare care se va aplica.

Evaluarea cunoștințelor muzicale și despre muzică se realizează prin aplicarea unui șir de forme și metode, precum sunt: probe practice, probe orale, probe scrise, jocuri didactice, observarea sistematică a comportamentului elevilor în timpul rezolvării sarcinilor: investigația, proiectul, portofoliul etc.

Cu toate că la baza evaluării educației muzicale stau rigorile didacticii generale, acest proces are specificul său – probele se aplică periodic pe parcursul întregului an școlar și poartă un caracter formativ, măsurându-se nu cantitățile de informație însușite, ci competențele practice și atitudinale dobândite.

În Instituțiile de Învățământ Artistic nonformal, evaluarea este o componentă esențială a procesului instructiv/educativ, a triadei instruire-predare-evaluare, având ca scop cunoașterea efectelor activității desfășurate, pe baza colectării, organizării și interpretării rezultatelor obținute prin intermediul instrumentelor de evaluare. De asemenea rolul evaluării este să depisteze limitele învățării, lacunele și greșelile, nivelul înalt sau scăzut de cunoștințe, dificultățile în interpretarea și aplicarea cunoștințelor.

Elementele evaluării elevilor în școlile de muzică/arte și arte plastice sunt:

- Informații care privesc nivelul de cunoștințe și competențe al elevilor;
- Aprecieri, estimări ale situației prezente sau prognoze ale celei viitoare;
- Decizii care privesc modalități de acțiune.

Etapele procesului de evaluare constituie:

- a) precizarea domeniului de aprecieri:
 - volumul de cunoștințe;
 - înțelegerea și interpretarea cunoștințelor;
 - aplicații ale informațiilor însușite;
 - abilități intelectuale de ordin general.
- b) descrierea informațiilor necesare și depistarea celor disponibile pentru formularea aprecierilor;
- c) stabilirea modului de obținere a informațiilor necesare;
- d) alegerea instrumentelor de colectare a informațiilor și analiza lor;
- e) elaborarea aprecierilor, luarea deciziilor și măsurilor de acțiune.

Funcțiile principale și specifice ale evaluării se limitează la:

- Funcția diagnostică – ce vizează depistarea lacunelor, greșelilor și înlăturarea acestora;

- Funcția prognostică – care anticipează performanțele viitoare ale elevilor;
- Funcția de selecție – permite clasificarea și ierarhizarea elevilor;
- Funcția de certificare – care relevă competențele și cunoștințele elevilor la finele unui ciclu sau formă de școlarizare;
- Funcția motivațională sau de stimulare a activității de învățare a elevilor ce se manifestă prin valorificarea pozitivă a *feed-back*-ului oferit de evaluare, în sensul aprecierii propriei activități;
- Funcția de orientare școlară – intervine în alegerea unei anumite forme de educație.

Realizarea acestor funcții ale evaluării presupune folosirea echilibrată a strategiilor de evaluare, diversificarea tehnicilor și instrumentelor de evaluare.

Evaluarea continuă și sumativă în școlile de muzică/arte și arte plastice se soldează cu note, pe baza cărora se asigură promovarea.

Evaluarea performanțelor elevului, care a realizat un produs școlar la profilul de specializare, urmărește anumite cerințe obligatorii pentru fiecare notă în parte:

Instrument muzical (special) – Interpretarea instrumentală [7, p. 25]:

- Nota 10 (excelent): cu expresivitate maximă a elementelor de limbaj muzical, cu atitudine creativă și artistică, cu mesaj scenic relevant, cu prezentare la memorie;
- Nota 9 (foarte bine): cu reprezentare inspirată și completă, cu menținerea interpretării la cerințele elementelor de limbaj muzical, cu atitudine creativă și adecvată caracterului și stilului, cu mici abateri, cu prezentare la memorie;
- Nota 8 (bine): cu interpretare inspirată și completă, cu respectarea elementelor de limbaj muzical (parțial, unele), cu interpretarea textului muzical la memorie (cu textul deschis).
- Nota 7: cu interpretare pe note a întregului program, demonstrând capacitatea de însușire a textului descifrat;
- Nota 6 (suficient): Cu interpretare pe note a cel puțin jumătate din program.

Disciplina Solfegii – Teorie, intonare, solfegiere, analiza auditivă, interpretare la pian:

- Nota 10 (excelent): cu răspuns complet: cu solfegiere perfectă și aplicarea concomitentă

a actului dirijoral, cu intonare, audiere și interpretare (la pian) excelentă a elementelor de limbaj muzical, cu posedare a materialului teoretic;

- Nota 9 (foarte bine): cu răspuns complet (cu incoerențe mici);
- Nota 8 (bine): cu răspuns incomplet, cu unele incorectitudini la intonare, audiere și interpretare la pian a elementelor de limbaj muzical;
- Nota 7: cu răspuns insuficient, cu comportament ghidat pe alocuri de profesor;
- Nota 6 (suficient): cu răspuns insuficient, cu comportament ghidat pe alocuri cu mult sprijin de către profesor.

Disciplina Arta plastică – Creație realizată (desen, pictură, compoziție, modelare) [6, p. 56]:

- Nota 10 (excelent): recunoaște și aplică creativ tehnica de lucru specifică genului de artă, aplică elementele de limbaj plastic, utilizează adecvat materialele și instrumentele specifice, aplică individual și creativ subiectul lucrării plastice cu elemente de originalitate, adecvat, corect, fără greșeli, fără ezitări;
- Nota 9 (foarte bine): recunoaște și aplică tehnica de lucru specifică genului de artă, aplică elementele de limbaj plastic, îndeplinește sarcina parțial, cu mici ezitări;
- Nota 8 (bine): recunoaște tehnica de lucru specifică genului de artă; aplică insuficient elementele de limbaj plastic, realizează partea practică cu unele ezitări/ greșeli/ neîngrijit;
- Nota 7: recunoaște și aplică insuficient tehnica de lucru specifică genului de artă, îndeplinește sarcina parțial, cu multe ezitări, neglijent;
- Nota 6 (suficient): recunoaște și aplică incorect tehnica de lucru specifică genului de artă, îndeplinește sarcina incorect, cu foarte multe ezitări.

Disciplina Arta vorbirii – Monolog, poezie, fragment din dramaturgia clasică/contemporană [5, p. 59]:

- Nota 10 (excelent): cu expresivitate maximă a elementelor de limbaj dramatic, cu atitudine creativă și artistică, cu mesaj scenic relevant, cu prezentare la memorie;
- Nota 9 (foarte bine): cu reprezentare inspirată și completă, cu menținerea interpretării la cerințele elementelor de limbaj dramatic, cu atitudine creativă și adecvată caracterului și stilului, cu mici abateri, cu prezentare la memorie;
- Nota 8 (bine): cu interpretare inspirată și com-

pletă, cu respectarea elementelor de limbaj dramatic (parțial, unele), cu interpretarea textului literar la memorie (text deschis).

- Nota 7: cu interpretare (text deschis) a întregului program, demonstrând capacitatea de însușire a textului literar;
- Nota 6 (suficient): Cu interpretare (text deschis) a cel puțin jumătate din program.

Disciplina Dans popular – Dans folcloric, dans de ritual, compoziție coregrafică [4, p. 69]:

- Nota 10 (excelent): recunoaște și aplică creativ tehnica de lucru specifică genului de dans, aplică elementele de limbaj coregrafic, utilizează adecvat materialele și instrumentele specifice, aplică individual și creativ subiectul genului de dans cu interpretarea corectă a figurilor și combinațiilor, aplică elemente de originalitate, adecvat, corect, fără greșeli, fără ezitări;
- Nota 9 (foarte bine): recunoaște și aplică tehnica de lucru specifică genului de dans, aplică elementele de limbaj coregrafic, îndeplinește sarcina parțial, cu mici ezitări;
- Nota 8 (bine): recunoaște tehnica de lucru specifică genului de dans; aplică insuficient elementele de limbaj coregrafic, realizează partea practică cu unele ezitări/ greșeli/ neîngrijit;
- Nota 7: recunoaște și aplică insuficient tehnica de lucru specifică genului de dans, îndeplinește sarcina parțial, cu multe ezitări, neglijent;
- Nota 6 (suficient): recunoaște și aplică incorect tehnica de lucru specifică genului de dans, îndeplinește sarcina incorect, cu foarte multe ezitări.

Relația dintre curriculum și evaluare este deosebit de complexă, ceea ce implică abordarea procesului de predare-învățare-evaluare în mod unitar. Orice schimbare produsă la nivelul uneia dintre aceste activități influențează modalitățile de realizare a celorlalte, generând o anumită reacție, care impune reviziri și revizuirii permanente.

În acest sens, trebuie analizat în ce măsură actualul curriculum (profilul Arte) și metodele de evaluare aplicate promovează schimbări legitime, care să-i apropie pe elevi de înțelegerea spiritului contemporan prin dezvoltarea unor capacități cognitive superioare.

La profilul „Arte”, elevii învață să utilizeze diferite instrumente de măsură standard și non-standard pentru a măsura lungimea, aria, volumul, valoarea și timpul, pentru ca apoi să-și exerseze capacitatea de a estima diferite mărimi.

Teoriile, principiile și modelele de evaluare sunt instrumente folosite pentru a explora și descrie fenomene și procese întâlnite în mediul timpului relevant și în diverse domenii de activitate.

Fără, a pretinde o listă exhaustivă a demersurilor care pot ameliora activitățile evaluative, sugestive pot fi următoarele precizări:

- 1) utilizarea în activitatea de instruire-învățare a tuturor formelor de evaluare, ceea ce înseamnă că orice instruire trebuie să debuteze printr-o evaluare inițială, continuată printr-o evaluare formativă și finalizată printr-o evaluare sumativă; astfel, pe baza informațiilor furnizate de evaluare se pot lua decizii și se pot aduce corecții modului de desfășurare a procesului instructiv-educativ;
- 2) utilizarea tuturor metodelor de examinare a elevilor (orală, scrisă, practică), plecând de la ideea că fiecare tip posedă atât avantaje, cât și limite, ceea ce înseamnă că nicio categorie nu trebuie favorizată în detrimentul celorlalte, deoarece această atitudine ar altera semnificativ modul de desfășurare a întregului proces evaluativ;
- 3) promovarea, în mai mare măsură, a unor modalități alternative de evaluare (proiecte, portofolii, autoevaluare etc.) cu scopul de a face evaluarea mai agreabilă și mai adaptată subiecților care fac obiectul evaluării, fără a se pune problema, ca prin aceste modalități alternative să se elimine evaluările de tip tradițional;
- 4) eliminarea, sau măcar diminuarea la maximum, a efectelor factorilor perturbatori ai notării sau, eventual, a altor factori care pot altera desfășurarea procesului evaluativ.

Deoarece pe baza evaluării se fac judecăți de valoare și categorizări, evaluarea reprezintă momentul care poate genera și anumite frustrări la elev, atunci când:

- a) evaluarea este lipsită de transparență. Evaluarea transparentă presupune informarea elevilor asupra scopului, obiectivelor și criteriilor de evaluare. Evaluarea lipsită de transparență lasă elevilor suspiciunea favoritismului pentru unii și a persecuției pentru alții, astfel, valoarea ei formativă devine nulă.
- b) criteriul esențial al evaluării este fidelitatea reproducerii cunoștințelor, în condițiile în care nu toți elevii au același potențial de memorare. Corelarea standardului unic de apreciere apare în acest context – cel al diversității stilurilor de învățare ale elevilor. În condițiile în care elevii

sunt diferiți, nu numai sub raportul posibilităților intelectuale și al stilului cognitiv, dar și în ceea ce privește valorile cu care vin în contact sau stilurile educaționale, apare necesitatea stabilirii mai multor niveluri de exigență, ceea ce ar corespunde și imperativului individualizării educației. Exigența medie, consecință a mitului elevului mediu, este o cauză de frustrare și de eșec, deoarece ea demonstrează voința școlii de a gestiona succesul și de a ierarhiza elevii. Din acest punct de vedere, se face vizibil modelul notării individuale, ca unul mai puțin frustrant: dispăre comparația cu performanța „elevului mediu” sau a celorlalți colegi, nota obținută are o semnificație personală și, fără îndoială, posibilități de motive mai mari.

- c) evaluarea e folosită pentru „a plăti polițele”. Proba de evaluare poate fi corectă, dacă obiectivitatea notării este asigurată și servește anumitor reglări de conturi între profesor și elev. În special, profesorii care văd în profesia lor doar ipostaza de putere și posibilitatea de a controla viețile elevilor, folosesc evaluarea ca pe un mijloc de sancționare a unor conduite deviate sau a atitudinilor non-conformiste. Propunând subiecte și sarcini exagerat de dificile, ei pun în mod deliberat elevul în situația eșecului. În felul acesta se ajunge destul de repede la o escaladare a tensiunii afective, deoarece nu acesta este cel mai eficient mod de a induce conformismul elevilor. Marea majoritate a elevilor reacționează, în situații asemănătoare, prin conduite deviate.
- d) evaluarea e dominată de voința de a ierarhiza. Există în această mentalitate o reminiscență a concepției „pedagogiei curbei lui Gauss”, dominată de grija selecției. Specifică acestei pedagogii, convingerea cadrelor didactice că munca lor va fi benefică numai pentru o minoritate a elevilor a generat obsesia pentru clasificarea acestora pe o scară ierarhică în „slabi și „nedotați” și „buni și „dotați”. Progresul cercetărilor de psihologie școlară a demonstrat consecințele pe termen lung ale etichetărilor, iar pe de altă parte, contemporaneitatea pretinde valorizarea întregului potențial uman.

e) stilul evaluării este unul repulsiv. Expresie a unui stil educațional autoritar în care acțiunile de evaluare a rezultatelor elevilor duc la întărirea autorității proprii, bazate pe constrângere și intimidare. Verificarea agresivă a pregătirii elevilor are la bază intenția evidentă a profesorului de a-i surprinde pe elevi când nu au învățat, în dorința de a-i sancționa pentru orice eroare sau lacună. Acest stil de evaluare generează la elevi frustrare, teama permanentă de a fi examinați și judecați, conducând treptat la absentism.

Profilul „Arte”, prin logica sa internă, oferă nenumărate prilejuri de investigare și explorare a unor componente ale profilului de formare, aflat în discuție, precum demonstrarea capacității de adaptare la situații diferite, construirea unui set de valori individuale, orientarea comportamentului și a carierei în funcție de acestea etc. Toate aceste momente logice se soluționează implicit prin modul în care profesorul organizează demersul didactic pentru realizarea competențelor vizate de curriculum [4, pp. 4-5]; [5, pp. 7-8]; [6, pp. 4-6]; [7, pp. 7-8].

Certificatul final

Toți absolvenții din instituțiile de învățământ artistic extrașcolar primesc certificat de absolvire și foaia matricolă, parte a portofoliului educațional. Aceasta este emisă de unitatea de învățământ și listează disciplinele studiate cu media anuală corespunzătoare.

Pentru elevii care nu își continuă studiile în aceeași unitate de învățământ, foaia matricolă este în mod obligatoriu transmisă unității de învățământ în care s-a transferat elevul.

Generalizările actuale, aprecierea validității unor calcule sau aserțiuni, crearea de exerciții și probleme folosind tehnici variate, găsirea unor strategii alternative de investigare, căutarea soluțiilor dincolo de cadrul strict al celor învățate – toate acestea constituie oportunitățile de exersare a gândirii creative. Pentru aceasta cadrul didactic organizează la profilul „Arte” activități centrate pe valorificarea cunoștințelor și deprinderilor de utilizare a conceptelor artistice în contexte motivante pentru elevi, insistând pe aplicarea acestora în situații variate și concepute astfel, încât să surprindă gândirea creativă a elevului.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. *Cadrul de Referință al Educației Extrașcolare (nonformale) din Republica Moldova*. Chișinău, 2020. 84 p.
2. *Codul Educației al Republicii Moldova*, nr. 152 din 17.07.2014. Monitorul Oficial nr. 319-324/634 din 24.10. Chișinău, 2014. 68 p.
3. *Curriculum pentru disciplina Educație Muzicală. Clasele V-VIII*. Chișinău: 2019. 27 p.
4. *Curriculum la discipline și tipuri de activități pentru Școlile de Arte (profil Artă coregrafică)*, Chișinău, 2021. 71 p.
5. *Curriculum la discipline și tipuri de activități pentru Școlile de Arte (profil Artă teatrală)*, Chișinău, 2021, 62 p.
6. *Curriculum la discipline și tipuri de activități pentru Școlile de Arte/Arte Plastice (profil Arte plastice)*, Chișinău, 2021. 63 p.
7. *Curriculum Modular la disciplinele de profil pentru Școlile de Muzică/Arte (profil Muzică)*, Chișinău, 2021. 75 p.
8. *Învățământul artistic în Republica Moldova: Dezvoltarea potențialului creativ pentru secolul XXI, raport analitic*. red. șefi: Angelina Roșca, Mihaela Topală; versiunea lb. engl.: Elena Bivol, lb. rusă: Tatiana Berezovicova; Ministerul Culturii al Rep. Moldova; Comisia Națională a Republicii Moldova pentru UNESCO; Fondul interstatal de cooperare umanitară al CSI (FICU), 2010. 202 p.
9. *Planul-Cadru pentru Școli de Arte/Muzică și Arte Plastice, domeniul Arte*. Chișinău, 2021. 14 p.